

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Дмитро ШВЕЦЬ

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Марти-Марії Скречко на тему
«Функція захисту під час виконання процесуальних рішень детективів»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Кафедра кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Марти-Марії СКРЕЧКО на тему «Функція захисту під час виконання процесуальних рішень детективів», а також за результатами об'єктивної оцінки рецензентів та експертної позиції учасників фахового семінару, проведеного 08 травня 2025 року, констатує таке:

Тема дослідження є актуальною: У сучасних умовах реформування кримінального процесуального законодавства та функціонування нових органів досудового розслідування особливої актуальності набуває питання забезпечення балансу між ефективністю кримінального провадження та дотриманням прав і свобод учасників процесу. У зв'язку із створенням таких спеціалізованих органів досудового розслідування, як Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ) та Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ), у кримінальному процесі з'явилися нові суб'єкти – детективи, діяльність яких супроводжується прийняттям широкого спектра процесуальних рішень, що безпосередньо впливають на реалізацію права на захист.

Правова природа та особливості виконання процесуальних рішень детективів недостатньо розроблені в науковій літературі, що, з огляду на стрімке зростання обсягів кримінальних проваджень, які підслідні НАБУ та БЕБ, створює ризики для належного забезпечення прав учасників провадження. Не менш проблемним є й питання реалізації функції захисту на стадії прийняття, виконання та оскарження таких рішень.

Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного переосмислення засад реалізації функції захисту в умовах діяльності вказаних органів досудового

розслідування. Це вимагає не лише законодавчого удосконалення, але й розроблення чітких методичних орієнтирів для практикуючих адвокатів, суддів, детективів.

Окремі аспекти діяльності детективів НАБУ досліджували такі вчені, як Р. В. Войтюк, І. В. Гловюк, І. П. Зінковський, І. В. Чечерський, а питання правової природи та функції БЕБ висвітлені у роботах Ю. Ю. Козара, Л. Т. Обідняк, Я. В. Попенка, Н. С. Пузирної.

Функцію захисту в кримінальному провадженні досліджували такі вчені, як Н. М. Бакаянова, Н. В. Борзих, Н. В. Глинська, Я. П. Зейкан, П. М. Маланчук, В. Т. Нор, О. В. Попелюшко, В. М. Тertiшник, І. А. Тітко, О. Г. Шнягін та інші.

Незважаючи на наявність наукових праць, присвячених загальним аспектам функції захисту або аналізу діяльності новостворених органів, немає цілісного наукового дослідження, присвяченого особливостям реалізації захисником своїх повноважень саме у взаємодії з детективами НАБУ та БЕБ під час виконання їхніх процесуальних рішень. Окрім того, правозастосовна практика свідчить про наявність численних викликів у цій сфері: від нечіткості законодавчого регулювання окремих аспектів до обмеженого доступу сторони захисту до інформації про хід процесуальних дій, що ускладнює ефективне забезпечення прав підозрюваних, обвинувачених та інших учасників кримінального провадження.

Отже, необхідність теоретичного осмислення та практичного вирішення проблем забезпечення права на захист під час виконання процесуальних рішень детективів НАБУ та БЕБ, а також відсутність комплексних наукових досліджень із цієї проблематики зумовлюють її високу актуальність, практичну значущість і наукову новизну.

Дисертація виконана відповідно до: п. 3 Тематики наукових досліджень і науково-технічних розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України № 454 від 11.06.2020, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України № 326 від 21.05.2024 та Плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету внутрішніх справ на 2025 рік (у межах теми «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти», номер державної реєстрації 0121U113930). Тема дисертації затверджена Вченою радою Львівського державного університету внутрішніх справ 30.12.2021 (протокол №5).

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу національного та міжнародного законодавства, практики його реалізації дослідити функцію захисту під час виконання процесуальних рішень детективів, надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо підвищення ефективності захисту в ході виконання процесуальних рішень підрозділів детективів, удосконалення самих процесуальних рішень детективів і процедурних елементів їх оскарження, а також чинного кримінального процесуального законодавства у цій сфері.

Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

- надати загальну характеристику генезі процесуальних рішень підрозділів детективів і повноважень захисника на їх оскарження;
- з'ясувати сучасний стан наукових досліджень проблем реалізації функцій захисту під час виконання процесуальних рішень детективів;
- висвітлити міжнародний досвід правової регламентації виконання та оскарження процесуальних рішень підрозділів детективів;
- охарактеризувати функцію захисту при реалізації початкових процесуальних рішень детективів;
- окреслити процесуальні рішення детективів під час подальшого розслідування кримінальних правопорушень і дослідити виконання захистом власних повноважень щодо таких рішень;
- з'ясувати особливості реалізації функції захисту при виконанні кінцевих процесуальних рішень детективів;
- установити перспективні напрями удосконалення чинного законодавства, що забезпечує реалізацію функції захисту під час виконання процесуальних рішень.

Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією функції захисту під час виконання процесуальних рішень детективів.

Предметом дослідження є функція захисту під час виконання процесуальних рішень детективів.

Методологічна основа дослідження: проведення дослідження стало можливим завдяки застосуванню системи загальнонаукових і спеціальних методів. Так, за допомогою *діалектичного методу* в усіх розділах проведено всебічний аналіз предмета дослідження, розглядаючи функцію захисту та процесуальні рішення детективів у їхньому взаємозв'язку; *метод аналізу* використано у всіх підрозділах наукової роботи (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2), зокрема у підрозділі 1.2 проаналізовано стан наукових розробок щодо функції захисту, а в підрозділі 2.1 – особливості реалізації початкових процесуальних рішень; *герменевтичний метод* дав змогу в підрозділі 1.1 здійснити інтерпретацію правових понять, таких як «процесуальне рішення детектива» та «функція захисту», що забезпечило їх змістовне тлумачення; завдяки *порівняльно-правовому методу* в підрозділі 1.3 зіставлено правове регулювання виконання процесуальних рішень детективів у Сінгапурі та Новій Зеландії з вітчизняною практикою; *методи формальної логіки* взято за основу в усіх розділах для послідовного викладу матеріалу, наприклад, у підрозділі 2.2 при аналізі процесуальних рішень під час подальшого розслідування; *метод узагальнення* застосовано в підрозділах 3.2 і висновках до всіх розділів для формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства; забезпечити репрезентативність результатів, отриманих у ході анкетування науково-педагогічних працівників, адвокатів, детективів і слідчих, дозволив *метод соціологічних досліджень* (розділи 2, 3); *метод вибірки* став у нагоді для підбору респондентів для подальшого анкетування за розробленою анкетною, а також під

час пошуку та аналізу судової практики (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2); *статистичний метод* сприяв аналізу емпіричної інформації, зокрема судових рішень, результатів анкетування у межах теми дослідження (розділи 2, 3); *метод case study*, застосований під час аналізу конкретних справ із судової практики, дав змогу проілюструвати теоретичні положення практичними прикладами (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2).

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення практики Європейського суду з прав людини, рішень національних судів, опублікованих на офіційних електронних ресурсах; результати анкетування науково-педагогічних працівників, слідчих, детективів та адвокатів.

Під час підготовки дисертації використано власний досвід захисника у кримінальних провадженнях.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що на підставі аналізу кримінального процесуального законодавства, практики його застосування, наявних точок зору та власного бачення теми вперше на дисертаційному рівні здійснено комплексний аналіз функції захисту під час виконання процесуальних рішень підрозділів детективів НАБУ та БЕБ як окремо визначених новостворених органів досудового розслідування через призму проблемних аспектів правозастосування.

Наукова новизна дисертаційної роботи виражається також у таких основних положеннях, що виносяться на захист:

вперше:

- сформульовано концептуальне розуміння процесуального рішення детектива, до якого окремими складовими віднесено: владність волевиявлення; його спрямованість на здійснення досудового розслідування; його (волевиявлення) сконцентрованість на встановленні, зміні або припиненні кримінальних процесуальних відносин; вираженні охарактеризованого волевиявлення у процесуальному документі або процесуальній дії;

- виявлено суттєві невідповідності між нормами КПК та відомчими актами БЕБ та НАБУ щодо внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) відомостей про вчинене кримінальне правопорушення. Зазначено, що згідно зі ст. 214 КПК детектив зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР, проте може здійснювати досудове розслідування лише після прийняття рішення керівником органу досудового розслідування. Крім цього, актуалізовано проблематику невідповідності норм КПК та відомчих актів щодо дій детектива у разі самостійного виявлення ним обставин, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення: КПК передбачає самостійне внесення таких відомостей до ЄРДР, тоді як відомчі акти передбачають звернення до керівника підрозділу детективів із відповідним повідомленням (рапортом). Обґрунтовано пропозиції, що в цьому разі детективу слід повідомляти про виявлені обставини керівника органу досудового розслідування та не вносити відомості самостійно;

- доведено, що, незважаючи на відсутність у сторони захисту права оскаржити рішення про початок досудового розслідування, захисник може

вказувати на відповідні порушення шляхом подання клопотання про визнання доказів недопустимими на підставі п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК;

- аргументовано важливість відповідності відомостей про кримінальне правопорушення, викладених у заяві про злочин, і даних, що вносяться детективами у ЄРДР. Обґрунтовано, що в разі доведення захисником факту штучного обтяження детективом правової кваліфікації, що призвело до необґрунтованого внесення відомостей до ЄРДР про тяжкий чи особливо тяжкий злочин, отримані в результаті негласних слідчих (розшукових) дій докази можуть бути визнані недопустимими;

- здобуто достатню кількість аргументів на обґрунтування позиції, що норма частини 5 ст. 171 КПК має уповноважувачий, а не зобов'язальний характер. Доведено, що порушення детективом строку подання клопотання про арешт майна має призводити до відмови у його задоволенні та негайного повернення майна власнику. Рекомендовано, щоб захисник ретельно перевіряв дотримання цього строку на всіх стадіях розгляду клопотання, наполягаючи на відмові у поновленні строку в разі його пропуску;

- виявлено разючі недоліки, зумовлені тим, що згідно з ч. 2 ст. 64-2 КПК лише прокурор уповноважений подавати клопотання про арешт майна третьої особи, а детектив не має таких повноважень. Сформульовано авторські поради (див. додаток Д), згідно з якими сторона захисту має покликатись на факт подання клопотання неуповноваженою особою;

- теоретично аргументовано позицію щодо надмірності та суперечливості кримінальному процесуальному закону передбаченого для детектива обов'язку перевіряти дотримання підслідності іншим органом досудового розслідування при вирішенні питання закриття кримінального провадження на підставі п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК. Запропоновано та обґрунтовано необхідність виключення такого обов'язку із п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК, у тому числі й тому, щоб запобігти покладенню на сторону захисту тягаря доведення дотримання правил підслідності;

- обґрунтовано позицію, що закінчення визначених у Кримінальному кодексі України строків давності може свідчити про те, що в подальшому застосуванні арешту як заходу забезпечення кримінального провадження відпала потреба за наявності певних умов. Сформульовано рекомендації для сторони захисту (див. додаток Д), що в таких випадках доцільно звернутися до слідчого судді із клопотанням про скасування арешту в порядку ст. 174 КПК;

удосконалено:

- аргументацію про те, що самостійність детектива не є довільною, а реалізується відповідно до норм КПК. Доведено, що визначення у КПК єдиного правомірного варіанта поведінки детектива у разі його недотримання дозволяє стороні захисту звернутись до слідчого судді зі скаргою в порядку ст. 303 КПК з вимогою зобов'язати детектива прийняти відповідне рішення чи вчинити відповідну дію;

- позицію щодо необхідності винесення постанови про визнання речовими доказами, що містить мотиви та обґрунтування віднесення того чи іншого

предмета до речових доказів, на що слід звертати увагу стороні захисту при вирішенні питання про арешт майна;

- наукові погляди щодо підстав оскарження стороною захисту повідомлення про підозру;

дістали подальший розвиток:

- підходи до розуміння матеріалів, ознайомлення з якими стороною захисту в порядку ст. 221 КПК не може зашкодити досудовому розслідуванню;

- обґрунтування щодо необхідності вдосконалення кримінального процесуального законодавства про зазначення у протоколі затримання особи не лише підстав такого затримання, а й мотивів.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що основні результати дослідження можуть бути використані: у *законотворчій діяльності* – для удосконалення кримінального процесуального законодавства України шляхом обґрунтування пропозицій щодо змін кримінальних процесуальних норм, заповнення наявних прогалин (додаток Г); у *правозастосовній діяльності* – запропоновано рекомендації для формування єдності та передбачуваності детективної (у розумінні слідчої) та судової практики щодо розширення повноважень на виконання процесуальних рішень, що приймаються під час першої стадії кримінального процесу, а також удосконалення діяльності захисника упродовж такої процесуальної діяльності (додаток Д «Методичні рекомендації для захисників під час виконання процесуальних рішень детективів» і додаток Е «Методичні рекомендації для органів, що здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень із переліку ч.ч. 3, 5 ст. 216 КПК»); у *доктрині кримінального процесуального права* – для подальших теоретичних досліджень питань реалізації функції захисту під час виконання процесуальних рішень детективів; у *науково-дослідній і експертно-аналітичній роботі* – при проведенні наукових досліджень, що стосуються правового розвитку країни та діяльності уповноважених органів, зокрема досудового розслідування та адвокатів; підготовці науково-практичних експертних висновків, зауважень і пропозицій до законопроектів у відповідній сфері (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Науково-дослідного інституту імені академіка І. М. Луцького від 09.04.2025); в *освітньому процесі* – під час удосконалення освітньо-професійних програм «Право» освітнього ступеня бакалавр і магістр спеціальності 081 «Право» (акт впровадження Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила від 11.04.2025); при викладанні освітніх компонент «Кримінальне процесуальне право України», «Теоретико-прикладні проблеми кримінального судочинства»; під час підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів (акт впровадження Львівського державного університету внутрішніх справ від 11 квітня 2025 року № 32); під час підвищення кваліфікації адвокатів Львівської області (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у роботу Ради адвокатів Львівської області від 11.04.2025 № 130).

Основні положення і результати дисертації авторкою виконано на кафедрі кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Львівського

державного університету внутрішніх справ, обговорено на засіданні кафедри, схвалено та рекомендовано до захисту. Окремі положення дисертації оприлюднено на таких науково-практичних заходах: міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні» (м. Запоріжжя, 25–26 лютого 2022 року), круглому столі «Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи» (м. Львів, 23 вересня 2022 року); XXIX міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 09 листопада 2022 року), XI міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови з метою забезпечення сталого розвитку» (м. Київ, 09 грудня 2022 року), науково-практичній конференції «Інформаційні технології в освіті та практиці» (м. Львів, 16 грудня 2022 року), X міжнародній науково-практичній конференції «Малиновські читання» (м. Острог, 24 листопада 2023 року), науково-практичному семінарі «Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування» (м. Львів, 01 грудня 2023 року), круглому столі «Березневі читання пам'яті Василя Попелюшка» (м. Острог, 31 березня 2025 року).

Основні результати дисертації опубліковано в 11 наукових публікаціях, з них 4 статті, у тому числі одна у співавторстві, у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 7 тез наукових доповідей, опублікованих за результатом участі у науково-практичних семінарах, міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах. Зокрема, це:

наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кулинич М.-М. А. Проблемні аспекти прийняття та виконання процесуальних рішень детективів в електронній формі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2022. Т. 33 (72), № 3. С. 56–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2022.3/10>.

2. Басиста І. В., Удовенко Ж. В., Кулинич М.-М. А. Огляд тенденцій щодо штучного інтелекту та його перспективність для процесуальних рішень у перебігу кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 81, Т. 3. С. 19–38. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.3>.

3. Скречко М.-М. А. Реалізація функції захисту в ході оскарження процесуального рішення детектива про повідомлення про підозру. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 427–430. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/100>.

4. Скречко М.-М. А. Процесуальне рішення детектива про початок досудового розслідування: окремі проблемні питання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 831–837. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.127>.

наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Кулинич М.-М. А. Процесуальні рішення прокурора при здійсненні досудового слідства детективами органів Бюро економічної безпеки України: окремі проблеми. *Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 25–26 лютого 2022 року). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2022. С. 78–82.

2. Кулинич М.-М. А. Особливості прийняття процесуальних рішень детективами в умовах воєнного стану. *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи* : матеріали круглого столу (23 вересня 2022 року). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 182–186.

3. Кулинич М.-М. А. Співвідношення понять «процесуальне рішення» та «процесуальний документ». *Наука і вища освіта* : матеріали ХХІХ Міжнародної наукової конференції студентів і молодих учених (09 листопада 2022 року). Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2022. С. 93.

4. Кулинич М.-М. А. Оформлення процесуального рішення детективом у формі листа. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови з метою забезпечення сталого розвитку* : матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 09 грудня 2022 року). Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2022. С. 306–310.

5. Кулинич М.-М. А. Використання захисником підсистеми «Електронний суд» під час досудового розслідування. *Інформаційні технології в освіті та практиці* : матеріали науково-практичної конференції (м. Львів, 16 грудня 2022 р.). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 36–38.

6. Кулинич М.-М. А. Правова природа витягу з єдиного реєстру досудових розслідувань. *Малиновські читання* : матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції (м. Острог, 24 листопада 2023 року). Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2023. С. 72–74.

7. Кулинич М.-М. А. Проблемні аспекти оскарження стороною захисту процесуальних рішень та бездіяльності детективів щодо ненадання для ознайомлення матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 221 КПК. *Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування* : тези доповідей учасників науково-практичного семінару (01 грудня 2023 року). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 49–53.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 (з підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація Марти-Марії СКРЕЧКО на тему «Функція захисту під час виконання процесуальних рішень детективів», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у шести публікаціях, зокрема: у трьох статтях, опублікованих у фахових виданнях категорії Б, перелік яких затверджено МОН України, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних заходах;

4) виконана дисертанткою самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова засідання фахового семінару:
завідувач кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету № 1
(з підготовки фахівців для органів досудового
розслідування Національної поліції України)
Львівського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Андрій ХИТРА